



Velká Homolka

Text: Jan Moravec

Ten kopec je nepřehlédnutelnou dominantou Vimperka. Třebaže se svými 751 metry nadmořské výšky nepatří v Pošumaví k žádným velikánům. Jenže pohledově na východní straně uzavírá celou vimperskou kotlinu a tvoří tak jistý protipól zámku. Však Vimperáci tvrdí, že právě z Velké Homolky, jak se tento vrch nazývá, je vůbec nejhezčí pohled na město.

▲
Výhled z Velké Homolky
na Boubín.
Foto Jakub Hromas

Když vznikla v roce 2008 ve Vimperku základní organizace Českého svazu ochránců přírody, byla Homolka jednou z prvních lokalit, kterou se začali její členové zabývat. A dodnes je „vlajkovou lodí“ této organizace. Homolka je totiž nejenom krajinnou

dominantou, ale zejména její jihozápadní svahy jsou i velice cennou přírodní lokalitou. Byť údaje o výskytu hořečku mnohotvarého českého či sysla jsou již pouhou historií (u hořečku však existuje jistá naděje, že by se při vhodném managementu mohl znovu objevit), i dnes zde lze stále vidět leccos zajímavého. Nejvzácnějším obyvatelem Homolky je motýl modrásek černočárny, který je v současné době v České republice známý jen z několika málo míst jižních a jihozápadních Čech a je považován za druh na pokraji vymření. Vedle něj tu podrobný entomologický průzkum, který zde na popud vimperských ochránců přírody proběhl v roce 2009, objevil dalších osm druhů zařazených na červený seznam, tedy oficiální soupis

SPOLEČNOST NET4GAS

je spolehlivým a bezpečným provozovatelem přepravní soustavy pro zemní plyn v České republice a rozvíjí odpovědnou politiku ochrany životního prostředí s ohledem na současné a budoucí generace. Od toho se odvíjí nejen její odpovědné podnikání, ale také dlouhodobá strategie firemní filantropie realizovaná v rámci programu NET4GAS Blíž přírodě. Je dlouholetým generálním partnerem Českého svazu ochránců přírody, se kterým se podílí na zpřístupnění přírodně cenných lokalit veřejnosti, a také celostátních přírodovědných soutěží Zlatý list a Ekologická olympiáda, které pořádá Sdružení mladých ochránců přírody ČSOP. Více informací o programu a zpřístupněných lokalitách najdete na www.blizprirode.cz.

ohrožených druhů. Z motýlů jsou to modrásek lesní a perleťovec fialkový, z brouků zdobenec skvrnitý a tesařík pižmový, z blanokřídlých pak dva druhy čmeláků (čmelák proměnlivý a širolebý), vosu hrnčířka a vosu prostřední. Čímž výčet zajímavých druhů nekončí. Potkat tu můžete třeba dalších dvanáct druhů čmeláků, hojně se zde vyskytuje chráněný svižník lesní... Souběžný botanický průzkum sice neobjevil takové poklady, ze vzácnějších druhů pouze chrpu parukářku, mochnu přímou a mák pochybný, ale i tak je na Pošumaví 180 druhů cévnatých rostlin pěkný výsledek. Významným druhem je mateřídouška vejčitá, na níž je právě vázán vývoj modráska černočárného. Z obratlovců stojí za pozornost třeba užovka obojková či tuhýk obecný. Celkově se na Velké Homolce vyskytuje přes pět desítek druhů, které jsou zákonem chráněny či zařazeny do červených seznamů.

Dříve se zde pásli dobytek, na vhodných místech snad byla i malá políčka. Koncem minulého století však přestaly být pozemky hospodářsky využívány a začaly zarůstat náletovými dřevinami. Většina zdejších vzácných druhů je však lučních, vázaných na otevřené výslunné trávníky. Vyzbrojeni výsledky výzkumů z předchozího roku vyrazili členové vimperské ČSOP (alias Šumavského pozemkového spolku) za vlastníky pozemků. Výsledkem byly první pronájmy, které pozemkovému spolku umožnily začít se o lokalitu starat. Od roku 2010 je tak Velká Homolka opět kosena a později i spásána.

Objevilo se ale vážnější ohrožení. Tlaky na zástavbu rodinnými domky. Není divu u místa s takto atraktivním výhledem, takřka v centru města.



▲ Jedna z „informačních laviček“, instalovaných na Homolce v rámci programu NET4GAS Blíž přírodě. Foto Jakub Hromas

▼ Na děti tu čeká dřevěné pexeso s vyobrazením místních druhů. Foto Tomáš Jiříčka





▲ Homolku udržuje Šumavský pozemkový spolek za pomoci stáda šumavek. Foto Jakub Hromas

▼ Zdobenec skvrnitý. Foto Jan Moravec



▼ Zástupce obratlovců na Homolce, užovka hladká. Foto Jakub Hromas



Nešlo o nic nového, z jihozápadní strany se na Homolku tlačila výstavba již od 70. let minulého století. Nyní však hrozil i zánik zbytku zdejší přírody. Členům ČSOP se sice nakonec podařilo prosadit do územního plánu větší část plochy jako nezastavitelnou, ale co je v našich zeměpisných šířkách méně stabilního, než územní plán, že? A tak opět za vlastníky. Nebyli by ochotní svoje pozemky na Homolce prodat? Několik se jich našlo, a tak mohl být roku 2014 díky velkorysému daru jedné dávkyně do kampaně Místo pro přírodu vykoupen první, klíčový pozemek. Postupně se podařilo koupit i další, takže dnes vlastní Český svaz ochránců přírody na Homolce 1,4 hektaru, zhruba čtvrtinu přírodně cenné plochy. Dalších 2,7 hektaru má pozemkový spolek od vlastníků pronajato a na zbytku má alespoň souhlasy o pozemky pečovat.

O Velkou Homolku se dnes stará dvacetihlavé stádo šumavek, místního plemene ovcí, nenáročných, přizpůsobených drsnému klimatu (zrovna když píše tyto řádky, objevily se na facebooku pozemkového spolku aktuální fotografie, kde se zvířata brodí ve sněhu z nenadálé dubnové vánice) a s výbornými pastevními schopnostmi. Plocha je rozdělena na několik částí a na každé se pase v jiném režimu, v jiný čas a s jinou intenzitou. Tam, kde jsou v minulosti degradovaná společenstva intenzivněji, na místech s mraveništi a mateřídouškou, tedy základními podmínkami pro přežití modráška černočárného, jen „zlehka“ z jara. Modrásek má velmi složitý vývoj a je citlivý na jakoukoli změnu. Ovečky se staly i další atrakcí pro návštěvníky této lokality. Na části plochy se stromy a keře ponechávají.

Zatím poslední aktivitu, kterou Šumavský pozemkový spolek na Homolce uskutečnil, bylo loni na podzim „zpřístupnění“ této lokality. Píši zpřístupnění v uvozovkách, protože vrch nikdy nebyl nepřístupný; jak je uvedeno výše, vždy byl oblíbeným místem vycházek, na čemž nic nemění ani fakt, že v raném novověku zde bylo popraviště. Nebezpečí zneprístupnění v podobě soukromých zahrad bylo zabráněno a i pastevní ohradníky byly vždy řešeny tak, aby nebyl omezen průchod přes lokalitu. Cílem projektu, realizovaného v rámci programu NET4GAS Blíž přírodě, však bylo vytvoření návštěvnické infrastruktury, která by vycházky na Homolku zpříjemnila, návštěvníky informovala o významu této přírodní oázy, ale přitom nerušila. Při cestách skrze lokalitu byly osazeny tři vyhlídkové lavičky, jejichž opěradla zároveň slouží jako „infopanely“; velice zajímavé řešení v dnešní přepanelované době. A pro děti bylo v horní části lokality umístěno dřevěné pexeso s fotografiemi místních druhů fauny a flóry.

Jak na Homolku? Pokud vystoupíte ve Vimperku z vlaku, máte ji přímo proti sobě. Vydejte se po žluté turistické značce směr Boubinská a po nějakých 200 metrech odbočte vlevo ulicí Hraničářská. Na konci ulice je vstup do dolní části lokality. Případně můžete jít po žluté značce ještě o 400 metrů dále, kde mezi zástavbou začíná cesta vedoucí přímo na vrchol kopce. Zde stojí již od roku 1899 monumentální kamenný kříž, postavený hostinským Josefem Baumannem jako výraz díků za to, že vybředl z bídy (loni pozemkovým spolkem celkově opravený), dnes poněkud zastíněný sousedním radiokomunikačním stožárem.



▲ Největší vzácnost Velké Homolky – kriticky ohrožený modrásek černočárný. Foto Alois Pavličko

▼ Zvonek okrouhlostý patří k běžným druhům, přesto návštěvníka vždy potěší. Foto Lucie Matulová



Výhled je odtud skutečně jedinečný, krom Vimperka a jeho bezprostředního okolí se otvírá zajímavý pohled též Pravětínským údolím na majestátní Boubín na obzoru. ■

INFORMACE

Leták s plánkem lokality si můžete stáhnout na blizpriode.cz/cz/tipy-vylet/lokality/velka-homolka.html.

Další zajímavé informace včetně ochranného plánu lokality či podrobných výsledků průzkumů najdete na www.mistoproprirodu.cz/zachranene-lokality/velka-homolka